

Identificación da programación

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
XMO1003	IES SÁNCHEZ CANTÓN	PONTEVEDRA	2020 - 2021

Ensinanza

Currículo	Ensinanzas	Título	Grao	Réxime
Decreto 353/2003, do 11 de setembro	DEPORTIVAS (RÉXIME ESPECIAL)	TÉCNICO DEPORTIVO EN FÚTBOL (1020 h)	MEDIO	- PRESENCIAL - SEMIPRESENCIAL - NON PRESENCIAL

Módulo profesional

Código	Nome	Curso	Trimestre	Sesións semanais	Horas anuais	Sesións anuais
BE3	Metodoloxía do ensino e do adestramento no fútbol	N1	1º	2	20	24

Profesorado responsable

Elaboración	TOMÁS MONTOYA ABOAL
Impartición	TOMÁS MONTOYA ABOAL

Concreción do currículo en relación á súa adecuación ás características do ámbito produtivo

Competencias específicas do módulo (saber e saber facer):

1. Pór en práctica as actividades de ensino e do adestramento do deporte de fútbol de nivel básico programadas, aplicando os fundamentos e os procedementos didácticos oportunos.
2. Establecer unha eficaz progresión na aprendizaxe das distintas execucións técnicas e tácticas básicas do fútbol a nivel individual e colectivo.
3. Aplica-los principios da didáctica ó proceso de ensino e aprendizaxe do fútbol.
4. Empregar unha progresión metodolóxica no ensino da técnica e da táctica do fútbol.
5. Analiza-los contidos técnicos e tácticos das etapas de iniciación ó fútbol e de adquisición dos fundamentos da técnica.
6. Identifica-los elementos dos diferentes métodos e estilos de ensino aplicables nas fases de iniciación e adquisición dos fundamentos da técnica.
7. Aplica-los medios, os recursos e as axudas para o ensino da técnica do fútbol e a súa aplicación nas fases de iniciación e adquisición dos fundamentos da técnica.
8. Identifica-los erros de execución técnica, determina-las súas causas e aplica-los métodos e medios máis axeitados para a súa corrección.
9. Defini-los criterios para avalía-la progresión na aprendizaxe da técnica.

Relación de unidades didácticas que a integran, que contribuirán ao desenvolvemento do módulo profesional, xunto coa secuencia e o tempo asignado para o desenvolvemento de cada unha. (As sesións poderán ser impartidas por videoconferencia a través da plataforma que proporciona a Consellería de Educación).

UD	Título	Descrición	Duración (sesións)
1	INTRODUCCIÓN: DATOS SOBRE O FÚTBOL EN CATEGORÍAS DE FORMACIÓN	Análise sobre as diferentes propostas do entrenamento cos xóvenes futbolistas e os perfís dos entrenadores nas categorías base.	2
2	DESEÑO DE TAREFAS DE ADESTRAMENTO	Definición de tarefa como elemento estrutural na creación de sesións de entrenamento e cómo podemos manipular a súa estrutura para aumentar ou disminuir a complexidade das tarefas de adestramento para que os futbolistas adquiran aprendizaxes que permitan a súa autoconfiguración. Tamén veremos os diferentes procesos de aprendizaxe e procedementos da ensinanza como recursos didácticos para desenrola actividades de ensinanza-aprendizaxe por medio das tarefas.	4
3	A SESIÓN DE ADESTRAMENTO	Conocer a estrutura tipo dunha sesión de entrenamento, os factores que a configuran e os tipos de sesión en función de diferentes criterios	5

		clasificatorios.	
4	OS MÉTODOS DE ENSEÑANZA NO FÚTBOL	Unha visión ampla e cronolóxica acerca de cómo foron evolucionando as diferentes formas de abordar a ensinanza do fútbol, con as súas características e consecuencias á hora da súa posta en práctica. Tamén saber diferenciar e clasificar os métodos e estilos de ensinanza, así como saber qué estilos son os máis aplicados nesta disciplina deportiva (fútbol).	5
5	FASES DA ENSEÑANZA NO FÚTBOL	Desenrolo das diferentes clasificacións de diversos autores acerca das fases da ensinanza do fútbol atendendo a diferentes criterios para a súa exposición e aplicación práctica.	2
6	A PLANIFICACIÓN DO ADESTRAMENTO A LONGO PRAZO DO FÚTBOL NAS ETAPAS DE FORMACIÓN	Exposición dos aspectos a ter en conta para levar a cabo unha planificación no fútbol a longo prazo, concretando contidos, cantidade de práctica, ordeación dos exercicios, aplicación dos modelos de ensinanza máis axeitados, tendo en conta as idades sensíbeis dos xóvenes futbolistas.	3
7	MODELOS DE PLANIFICACIÓN NAS ETAPAS DE FORMACIÓN	Exposición dos diferentes modelos de planificación no fútbol, centrándonos e destacando aqueles que serán os máis axeitados en cada etapa ou categoría tendo en conta as características dos xóvenes futbolistas nas diferentes idades ou categorías de formación.	3
TOTAL			24

Metodoloxía

É preciso ter en conta a situación tan excepcional que estamos atravesando no país en plena pandemia causada polo **COVID 19**. Por elo, debemos establecer unha serie de modificacións para adaptar tanto a metodoloxía coma outros aspectos programáticos ao contexto actual que estamos afrontando si se da unha situación de ensinanza non presencial ou semipresencial.

- **Os criterios xerais a considerar para o deseño e o desenvolvemento desta programación didáctica no contexto dunha ensinanza semipresencial e non presencial serán os seguintes:**
 1. O profesorado seleccionará e adaptará as metodoloxías máis axeitada á situación e ós recursos tecnolóxicos dispoñibles polo seu alumnado e tentarase en todo momento o emprego de recursos mínimos e sinxelos.
 2. Ter en conta a desigualdade que produce entre o alumnado e que se materializa nas diferencias de apoio

que pode recibir o alumnado no seu entorno e a dispoñibilidade de recursos tecnolóxicos para desenvolver unha educación semipresencial ou non presencial. Para elo, dende o Centro faremos un estudio dos recursos dos que dispón o alumnado co obxectivo de anticiparse e buscar solucións ante un hipotético escenario de ensinanza non presencial.

3. Evitarase a sobrecarga de tarefas a facer polo alumnado e para acadar este obxectivo as actividades non poderán exceder o 80 % do tempo semanal asignado no horario do grupo a súa materia. Asemade definirase unha organización para o envío das actividades ó alumnado e contemplarase sempre un tempo mínimo de sete días para que o alumnado as poda facer e proceder o seu envío.
4. As clases poderán ser impartidas (na modalidade non presencial) mediante a plataforma da Xunta Cisco Webex, creada para esta finalidade.
5. As actividades e tarefas a desenvolver na modalidade non presencial se farán a través do aula virtual mediante diferentes instrumentos de avaliación: realización de cuestionarios, deseño de tarefas e sesións, mapas conceptuais, traballos de investigación, etc.
6. Na modalidade semipresencial poderanse realizar tarefas na aula ou pabillón na parte presencial no centro e tamén se levarán a cabo tarefas a través da aula virtual na parte non presencial no centro.
7. A avaliación final do curso será continua, formativa e diagnóstica.

Para iso é preciso ter en conta os **principios constructivistas**:

1. **Necesidade de partir do nivel de desenvolvemento do alumno:** o profesor ha de ter en conta o nivel de desenvolvemento físico e intelectual dos seus alumnos así como os seus patróns de movementos previos para poder adaptar os métodos, estratexias e actividades que vai empregar.
2. Necesidade de asegurar a **construción de aprendizaxes significativas**: estarán adaptados ao nivel de desenvolvemento do alumno e permitirán establecer relacións entre os coñecementos e experiencias previas do alumno e os novos contidos.
3. A intervención educativa debe ter en como obxectivo prioritario o posibilitar que os alumnos realicen aprendizaxes significativas por si mesmos. É dicir, que sexan capaces de aprender a aprender (competencia en aprender a aprender e autonomía e iniciativa persoal). Fin último da educación, preténdese lograr que o alumno/a sexa capaz de lograr unha aprendizaxe autónoma e que o día de mañá sexa capaz de aprender a desenvolverse en por si.

Para levar a cabo estes principios é preciso describir os **estilos de ensino** que utilizarei. Estes serán xeralmente, os tradicionais (instrucción directa e asignación de tarefas), os cognitivos (descubrimiento guiado e resolución de problemas) e os de individualización como o traballo en grupos.

Para planificar cada sesión seguirei o modelo de organización de Santos de Berrocal, o cal divide a sesión en 5 partes ou apartados:

1. Información.
2. Adaptación ou quencemento.
3. Logro de obxectivos.
4. Volta á calma.
5. Reflexión e avaliación.

En canto ás **actividades**, é preciso desenvolver unha gran variedade para atender a todas as características, capacidades e necesidades dos alumnos.

Adoptarei diferentes formas de agrupamento, atendendo aos contidos a traballar e aos obxectivos a alcanzar. Xa que logo exporemos actividades individuais, colectivas, por parellas,...

Así pois, nunha mesma sesión combinaremos diferentes **tipos de actividades** que permitan que o alumno alcance unha aprendizaxe significativa. Estas serán actividades de diagnóstico (permiten coñecer o punto de partida dos alumnos/as), de introdución ou motivación (incitan ao alumno/á a práctica), de desenvolvemento e aprendizaxe (garanten a adquisición das aprendizaxes), de consolidación (práctica de aspectos apresos aínda que con inestabilidade nos resultados de execución), de reforzo (resaltan aspectos da tarefa especialmente relevantes), de resumo (integran varias tarefas de desenvolvemento e aprendizaxe), de recuperación-ampliación (permiten atender a posibles alumnos/as con ritmos de aprendizaxes máis lentas ou rápidos), e de avaliación (posibilitan valorar o nivel que ten o alumno).

Mínimos esixibles para alcanzar a avaliación positiva e os criterios de cualificación.

1. Os alumnos/as teñen dereito a que o seu rendemento escolar se avalíe con plena obxectividade.
2. O proceso de avaliación será continuo o longo de todo o proceso formativo.
3. Permitirase ata un máximo de 3 PL/curso de faltas a clase (10%) para manter o dereito a avaliación continua (90 %).
4. No momento que un/a alumno/a acade 3 PL de inasistencia a clase (15% aprox.) apercibiráselle coa advertencia de que no momento que acade as 4 faltas perderá automaticamente o seu dereito á avaliación continua.
5. A solicitude e documentación para a xustificación das faltas de asistencia deberán presentarse por escrito ó profesor por adiantado ou cun prazo máximo de 5 días hábiles a contar dende o día que produciuse a inasistencia a clase.

6. A acumulación de 3 retrasos superiores a 9 minutos suporán 1 falta de asistencia.
7. A acumulación de 5 retrasos inferiores a 10 minutos suporán 1 falta de asistencia.
8. Os retrasos inferiores a 10 minutos poderán ser equivalentes a retrasos superiores a 9 minutos en función do tempo do retraso acumulado.
9. O alumno/a que perda o seu dereito a avaliación continua terá dereito a realizar as probas de avaliación en convocatoria extraordinaria, a cal farase con posterioridade á convocatoria ordinaria do módulo.
10. O alumno/a que esgotara as catro convocatorias máximas poderá solicitar á Consellería de Educación e Ordenación Universitaria unha convocatoria mais extraordinaria, sempre e cando se atope e xustifique documentalmente calquera das circunstancias que contempla a lexislación vixente (Doenza prolongada propia ou familiar, discapacidade, violencia de xénero ou circunstancia que condicione ou impida o desenvolvemento ordinario de estudos).

Como mínimo o alumno/a deberá ser capaz de acadar de xeito básico as seguintes competencias específicas do módulo:

- a) Pór en práctica as actividades de ensino e do adestramento do deporte de fútbol de nivel básico programadas, aplicando os fundamentos e os procedementos didácticos oportunos.
- b) Establecer unha eficaz progresión na aprendizaxe das distintas execucións técnicas e tácticas básicas do fútbol a nivel individual e colectivo.
- c) Aplica-los principios da didáctica ó proceso de ensino e aprendizaxe do fútbol.
- d) Empregar unha progresión metodolóxica no ensino da técnica e da táctica do fútbol.
- e) Analiza-los contidos técnicos e tácticos das etapas de iniciación ó fútbol e de adquisición dos fundamentos da técnica.
- f) Identifica-los elementos diferentes métodos e estilos de ensino aplicables nas fases de iniciación e adquisición dos fundamentos da técnica.
- g) Aplica-los medios, os recursos e as axudas para o ensino da técnica do fútbol e a súa aplicación nas fases de iniciación e adquisición dos fundamentos da técnica.
- h) Identifica-los erros de execución técnica, determina-las súas causas e aplica-los métodos e medios máis axeitados para a súa corrección.
- i) Defini-los criterios para avalía-la progresión na aprendizaxe da técnica.

1. A avaliación continua do módulo terá en conta:

- a) O traballo do alumno/a (W); valorarase nunha escala 1 – 10 e suporá un 30 % da cualificación final. Para a avaliación dos traballos terase en conta a orixinalidade, a calidade da presentación, a coherencia na estrutura e contidos, a claridade expositiva, a capacidade de síntese, o tipo de linguaxe empregada e o respecto aos prazos de entrega. A cualificación deste apartado será a media ponderada das cualificacións obtidas nos traballos realizados. **No contexto dunha ensinanza non presencial estas probas realizaranse a través da aula virtual de forma telemática a través dos**

recursos que ofrece a mesma (buzón de tarefa, probas de escolla múltiple, probas con cuestións de resposta escrita,...)

- b) O aprendizaxe dos alumnos/as (L); valorarase nunha escala de 1 – 10 e suporá o 70 % da cualificación final. O instrumento de avaliación empregado será a realización de probas escritas de resposta múltiple e/ou resposta curta e/ou resolución de supostos prácticos. A cualificación deste apartado será a media ponderada das cualificacións obtidas en cada unha das probas realizadas. **No contexto dunha ensinanza non presencial estas probas realizaranse a través da aula virtual de forma telemática a través dos recursos que ofrece a mesma (buzón de tarefa, probas de escolla múltiple, probas con cuestións de resposta escrita,...).**

1. A cualificación final do módulo (F) valorarase nunha escala de 1 – 10 e calcúlase:

$$F = k \cdot (W \cdot 0,3) + L \cdot 0,7$$

2. O valor de k é un coeficiente que terá en conta as faltas de asistencia:

Faltas (pl)	k
0-2	1
3	0,9
4	0,8
5	0,7
6	0,6
7	0,5
8	0,4
9	0,4
10	0,3
11	0,2
12	0,1

- **Metodoloxía para a modalidade SEMIPRESENCIAL**

RECURSOS EDUCATIVOS	DESCRCIÓN
Actividades prácticas autónomas (para o período de non asistencia á aula)	Desenrolo de actividade física mediante a entrega de sesións a través da aula virtual para asimilar os contidos da materia.
Actividades prácticas autónomas (para o período de non asistencia á aula)	Realización de cuestionarios, resumos, mapas conceptuais, tarefas de investigación, todo baseado nos contidos da materia.
Actividades prácticas e teóricas (para o	Clases teórico-prácticas sobre os contidos curriculares (Unidades

período de asistencia á aula)	didácticas), probas tipo test, de resposta curta ou de desenvolvemento sempre ligadas aos contidos da materia.
Actividades prácticas guiadas (para o período de nos asistencia á aula)	Titorización das actividades vía correo electrónico corporativo ou a través do foro da aula virtual do IES Sánchez Cantón.

• **Metodoloxía para a modalidade NON PRESENCIAL**

RECURSOS EDUCATIVOS	DESCRIPCIÓN
Actividades Prácticas Autónomas	Entrega de traballos baseados na resolución de problemas por parte do alumnado a través do AV do Centro. Os contidos desenvolvidos corresponden cos criterios de avaliación temporalizados no período establecido para o desenvolvemento da docencia virtual.
Actividades Prácticas Guiadas	Cuestionario formato pregunta/resposta aberta vencellados. Os contidos desenvolvidos corresponden cos criterios de avaliación a cualificar no período establecido para o desenvolvemento da docencia virtual.
Actividades Prácticas Autónomas	Grabación e envío de vídeos relativos aos contidos da materia vencellados/as co eido procedimental da materia a través do AV do Centro.
Actividades teóricas	Probas de resposta en liña e/ou tipo test obxectiva e pechada a través da AV do Centro relativos aos contidos da materia.
Actividades Prácticas Guiadas	Titorización das actividades vía correo electrónico corporativo ou foro AV Sánchez Cantón. Uso de a plataforma Webex para impartir as clases e resolver dúbidas.

Procedemento para a recuperación das partes non superadas

Procedemento para definir as actividades de recuperación

1. Durante o curso poderanse facer conforme o horario elaborado pola xefatura de estudos actividades de apoio, recuperación e avaliación para aqueles alumnos/as que non acadaran unha avaliación positiva na avaliación final do módulo.
2. As actividades de recuperación e apoio definiranse conforme os resultados obtidos polos alumnos/as na avaliación anterior e centraranse de xeito concreto nos erros e as dificultades mostradas.
3. O marxe do tratamento específico destas actividades manterase un enfoque global e integrador dos contidos científicos, tecnolóxicos e organizativos do módulo.

4. Aplicarase unha metodoloxía baseada na resolución de problemas, a investigación e o aprendizaxe práctico, coa realización de actividades expositivas, actividades guiadas, actividades que estimulen o aprendizaxe autónomo, autorregulado e co emprego de TIC.
5. Se fose necesario o comezo do período de actividades faríase unha proba de diagnose complementaria para determinar con máis precisión as necesidades de aprendizaxe dos alumnos/as.

Procedemento para definir a proba de avaliación na convocatoria extraordinaria

1. O alumno/a que perda o seu dereito a avaliación continua terá dereito a realizar probas de avaliación nunha convocatoria extraordinaria.
2. A proba da convocatoria extraordinaria deberá medir de xeito mínimo as capacidades terminais elementais asociadas á unidade de competencia asociada o módulo (metodoloxía de ensino do adestramento).
3. A proba poderá conter preguntas de resposta corta e/ou preguntas de resposta múltiple e/ou resolución de supostos prácticos e para obter avaliación positiva na mesma o alumno/a deberá obter unha puntuación mínima de 5 nunha escala de 1 – 10.

Procedemento sobre o seguimento da programación e a avaliación da propia práctica docente

1. Faranse reunións de departamento periódicas para o seguimento da programación didáctica do módulo.
2. Na reunión farase unha valoración xeral das actividades de ensino – aprendizaxe realizadas ata o momento, especialmente no que afecta o tempo que precisan para o seu correcto desenvolvemento, a metodoloxía empregada, os resultados de avaliación obtidos e as oportunas medidas de axuste que se propoñen para a mellora da práctica docente.
3. O remate do curso e con anterioridade ó 30 de xuño, farase unha memoria cos datos xerais do curso e unha relación propostas concretas e xustificadas de mellora para o vindeiro curso, especialmente no que afecta as instalacións, os recursos, as actividades, a metodoloxía, a avaliación e a temporalización dos contidos.

Medidas de atención á diversidade

Procedemento para a realización da avaliación inicial

1. TEMPORALIZACIÓN: A xuntanza de avaliación inicial farase despois de un mes a partir do comezo do curso.

2. OBXECTIVOS:

- a) Coñecer as características, capacidades e formación previa dos alumnos/as.
- b) Orientar e situar o alumnado en relación co perfil profesional correspondente.

1. METODOLOXÍA:

1. O titor/a do curso aportará información relevante sobre aspectos que incidan no proceso educativo dos alumnos/as. Entre outras fontes, a información poderá obterse de :

- a) Os informes individualizados de avaliación da etapa anteriormente cursada, de ser o caso.
- b) Os estudos académicos ou das ensinanzas de formación profesional inicial ou para o emprego previamente realizados.
- c) O alumnado matriculado sen titulación académica de acceso.
- d) Os informes ou ditames específicos do alumnado discapacitado ou con necesidades educativas especiais que poida haber no grupo.
- e) A experiencia profesional previa.
- f) A matrícula condicional do alumnado estranxeiro.
- g) A observación do alumnado e as actividades realizadas nas primeiras semanas do curso.

2. O tratado na sesión de avaliación inicial e os acordos que adopte o equipo docente nela recolleranse nunha acta, da cal se entregará copia na xefatura de estudos, incluíndo especialmente aqueles que teñan que ver con aspectos de flexibilización na duración das ensinanzas.

3. Esta avaliación inicial en ningún caso comportará cualificación para o alumnado.

- **Atención a diversidade en situación non presencial:**

1. Ao alumnado con NEE que precisen da aplicación de medidas extraordinarias de atención a

diversidade se lles facilitarán as tarefas de modo titorial (respondendo as preguntas e adaptándose as dificultades que podan ter, tempo e forma das tarefas).

2. No caso da aparición de alumnado con NNE de carácter extraordinario de xeito sobrevivo, resolverase a situación co deseño dunha adaptación curricular significativa e adaptada as características individuais do alumno/a en base a lexislación vixente.
3. No caso da existencia de alumnado con dificultades o acceso a Aula Virtual do centro, contactarase vía telefónica ou vía correo ordinario para o establecemento de medidas extraordinarias de acceso o currículo.

Medidas de reforzo educativo para o alumnado que non responda globalmente aos obxectivos programados

1. No caso de alumnos/as con necesidades educativas especiais:
 - a) Adaptación das condicións de accesibilidade ó centro.
 - b) Adaptación dos recursos de apoio.
 - c) Flexibilización para cursar o módulo cunha temporalización distinta á establecida con carácter xeral (require autorización administrativa).
1. No caso de alumnos/as con dificultades de aprendizaxe:
 - a) Actividades de reforzo individualizadas.
 - b) Favorecer un método de aprendizaxe baseado na práctica, experiencia e investigación a partir de intereses dos alumnos/as, estudos de caso e o emprego de recursos TIC.
 - c) Deseño de probas de avaliación en coherencia cos métodos propostos.

Actividades complementarias e extraescolares

1. Visionado de vídeos nos que se expoñan contidos relacionados coa materia (metodoloxía do adestramento).
2. Mesa redonda con varios adestradores (de forma presencial ou a través de conferencia virtual) da comarca para responder a preguntas por parte do alumnado sobre a súa metodoloxía de traballo.

Bibliografía recomendada

- L. Casáis, E. Domínguez, C. Lago. **Fútbol Base. El entrenamiento en categorías de formación. Volumen II.** Editorial MCSports, 2010.

<http://books.google.es/books?id=qjwonwEACAAJ&dq=el+entrenamiento+en+categor>

%C3%ADas+de+formaci%C3%B3n+luis+cas
%C3%A1is&hl=es&sa=X&ei=jNgSVMaCBtbeat6ngPAB&ved=0CCAQ6AEwAA

- L. Casáis, E. Domínguez, C. Lago. **Fútbol Base. El entrenamiento en categorías de formación. Volumen I.** Editorial MCSports, 2010.

[http://books.google.es/books?id=9boASQAACAAJ&dq=el+entrenamiento+en+categor](http://books.google.es/books?id=9boASQAACAAJ&dq=el+entrenamiento+en+categor%C3%ADas+de+formaci%C3%B3n+luis+cas%C3%A1is&hl=es&sa=X&ei=jNgSVMaCBtbeat6ngPAB&ved=0CCgQ6AEwAQ)
[%C3%ADas+de+formaci%C3%B3n+luis+cas](http://books.google.es/books?id=9boASQAACAAJ&dq=el+entrenamiento+en+categor%C3%ADas+de+formaci%C3%B3n+luis+cas%C3%A1is&hl=es&sa=X&ei=jNgSVMaCBtbeat6ngPAB&ved=0CCgQ6AEwAQ)
[%C3%A1is&hl=es&sa=X&ei=jNgSVMaCBtbeat6ngPAB&ved=0CCgQ6AEwAQ](http://books.google.es/books?id=9boASQAACAAJ&dq=el+entrenamiento+en+categor%C3%ADas+de+formaci%C3%B3n+luis+cas%C3%A1is&hl=es&sa=X&ei=jNgSVMaCBtbeat6ngPAB&ved=0CCgQ6AEwAQ)

- F. Vargas Paradis. Escuelas de fútbol formativas. Editorial MCSports, 2014

http://shop.mcsports.es/product.php?id_product=117

- X. Tamarit. ¿Qué es la “periodización táctica”? Editorial MCSports, 2012.

[http://books.google.es/books?id=Ot0nu4RCM6UC&printsec=frontcover&dq=escuelas+de+f](http://books.google.es/books?id=Ot0nu4RCM6UC&printsec=frontcover&dq=escuelas+de+f%C3%BAtbol+formativas,+mcsports&hl=es&sa=X&ei=rt0SVPTfFZDOaMnlgbgM&ved=0CD4Q6AEwAQ#v=onepage&q&f=false)
[%C3%BAtbol+formativas,](http://books.google.es/books?id=Ot0nu4RCM6UC&printsec=frontcover&dq=escuelas+de+f%C3%BAtbol+formativas,+mcsports&hl=es&sa=X&ei=rt0SVPTfFZDOaMnlgbgM&ved=0CD4Q6AEwAQ#v=onepage&q&f=false)
[+mcsports&hl=es&sa=X&ei=rt0SVPTfFZDOaMnlgbgM&ved=0CD4Q6AEwAQ#v=onepage&q&f=false](http://books.google.es/books?id=Ot0nu4RCM6UC&printsec=frontcover&dq=escuelas+de+f%C3%BAtbol+formativas,+mcsports&hl=es&sa=X&ei=rt0SVPTfFZDOaMnlgbgM&ved=0CD4Q6AEwAQ#v=onepage&q&f=false)

- Rubén Sánchez y Abián Perdomo. Fútbol base y modelo de juego. Editorial FDL ([www.futboldelibro](http://www.futboldelibro.com)).

- Carlos Lago Peñas. “Cortita y al pie”.

[https://www.libreriadeportiva.com/libro/cortita-y-al-pie-40-consejos-para-entrenar-mejor-en-el-futbol-](https://www.libreriadeportiva.com/libro/cortita-y-al-pie-40-consejos-para-entrenar-mejor-en-el-futbol-y-los-deportes-de-equipo_71840)
[y-los-deportes-de-equipo_71840](https://www.libreriadeportiva.com/libro/cortita-y-al-pie-40-consejos-para-entrenar-mejor-en-el-futbol-y-los-deportes-de-equipo_71840)

- (Jorge Polvorinos). <https://mundoentrenamiento.com/tareas-y-ejercicios-de-futbol/>
- Casamichana, D., y Castellano, J. (2014). Propuesta para la sistematización de la demanda condicional en la periodización táctica. En P. Gómez *El Fútbol NO es así* (pp. 76-86). Madrid: Fútbol de Libro.